

Мирјана Кокерић²⁴

ОШ „Бранко Радичевић“ Смедерево

Др Драган Крецуљ²⁵

ОШ „Јован С. Поповић“ Београд

Радојица Вешовић²⁶

Учитељски Факултет у Призрену – Лепосавић

ИНФОРМАТИКА У ПРОГРАМИРАНОЈ НАСТАВИ МАТЕМАТИКЕ ЗА УЧЕНИКЕ МЛАЂИХ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Апстракт: У свакодневној наставној пракси срећемо различите степене развијености базичних способности за обраду емоција код ученика, које се испољавају кроз проблеме у социјализацији и учењу. Целовитост објекта базична је способност за обраду емоција, која омогућује особи реалан поглед на себе и друге. То је једна од седам основних способности за обраду емоција по О. Л. И. психодинамском интегративном методу. Код ученика се развија способност целовитости уз коришћење вежби, које стоје у основама и протоколима О. Л. И. метода. Вежбе се спроводе на часовима одељењског старешине, Грађанског васпитања или других предмета, односно увек када се укаже потреба и прилика за рад на развоју емоционалних способности. Вежбањем се код ученика може развијати прихватање других, активности, посла, циљева као целине и то са свим позитивним и негативним аспектима. Циљ вежбања емоционалних способности је уочавање сличности међу свим људским бићима, прихватање различитости које нас чине аутентичним, препознавање и прихватање врлина и мана код себе и других, а све у циљу развијања сложенијих способности за љубав и рад. Резултати вежбања показују код ученика развијање компетенција за сарадњу, тимски рад, емпатију, презентовање свог рада пред групом познатих ученика на матерњем језику. Овим се осим развоја емотивних способности постиже и побољшање у учењу и успешност при учествовању у наставним активностима. Са порастом емотивних способности повећава се уопште способност за учење, те тако вежбе за развој целовитости треба да заузму значајно место у будућој пракси наставника.

Кључне речи: целовитост личности, емоционалне способности, настава.

²⁴ mirjana.kokeric@gmail.com

²⁵ kreculj7@gmail.com

²⁶ radojica.vesovic@pr.ac.rs

УВОД

Развијањем способности целовитости објекта ученицима можемо омогућити да буду у миру са собом и другима. То је данас у образовним установама, али и изван њих веома потребно.

Ако је ова способност оштећена или није довољно развијена, тада је немогуће имати реалну слику себе, света и живота уопште. Унутрашњи свет особе је подељен на црне и беле делове, на свет добра и зла. Особа је емоционално нестабилна, њена перспектива гледања на ствари је или позитивна или негативна, и она или идеализује или мрзи. Ради тако што започиње са еуфоријом и идеализацијом, а онда се разочарава и напушта посао или се окреће у супротност и напада. Има однос само са парцијалним објектима, само са једном димензијом особа са којима ступа у контакт, те једном димензијом посла који ради. Никако не види оно што не прихвата. Тако ученик не може да прихвати своја природна ограничења, па одустаје од учења чим постане тешко, или одустаје од дружења чим му нека потреба није задовољена и то се продужава.

Када је нека од способности за обраду емоција слабије развијена, тада психа остаје дефектна, особи недостаје део *селфа*. Тада су способности за љубав и рад оштећене. Ако целовитост није развијена (бар у извесној мери), може се јавити и анксиозност као последица. Главна ментална операција таквог стања ума је категоризација, одвајање на добро и лоше, љубав и мржњу. Обједињује обострано искључивање опозиторних осећања, перцепција и резултујућих осећања. Оваквим цепањем личност одлази у стање страха од распада и дезинтегрисања.

Вежбањем и развијањем целовитости особа постаје реалистична, има интегрисаније разумевање реалности, друге особе, школе, активности, посла, себе итд. Тада уопште има и реалистичнија очекивања. Прихвата ограничења и има вољу да учи, воли и ради упркос ограничењима и чињенице да ништа на овом свету није савршено, да смо сви само људи са врлинама и манама, и чињеници да ниједна особа нити неки наш посао, нити циљ, не може задовољити све наше потребе, нити то може у сваком тренутку. Тако се ствара могућност да се инвестирају енергија и емоције у достигнућа, циљеве и односе.

МЕТОДОЛОГИЈА

У раду са ученицима кроз радионички начин рада могу се користити вежбе гешталт терапије: *Круг личности*, *Крофна*, *Захвалност*, *Албум лепих сећања* у комбинацији са техникама проистеклим из О.Л.И. метода са циљем помагања у развијању целовитости.

Ове радионице тестиране су са ученицима петог и шестог разреда на часу одељењског старешине, ученицима седмог разреда на састанцима Ученичког парламента, ученицима петог разреда на часовима грађанског васпитања и ученицима четвртог разреда на часовима одељењске заједнице. Укупан број ученика који су учествовали у испитивању је 80. У примерима су дате фотографије радова ученика са њихових часова. Сви испитаници активно су учествовали у вежбању уз подршку и вођење наставника. Урађене вежбе цитиране су и на будућим часовима када се указала потреба и могућност за повезивањем у вези са наставом и наставним ситуацијама на свакодневном нивоу.

Вежба *Круг личности* организована је као попуњавање круга на белом папиру у коме треба уписати све своје врлине и мане, односно све аспекте личности. После тога ученици међу собом деле своје кругове и резултате. Анализирају шта су то од својих особина препознали, шта им је било теже да признају, а шта лакше. Када виде да је другима уобичајено нешто што су код себе сматрали страшним, лакше им је да комплетно прихвате себе. Кроз овај процес уједно развија се и самопоштовање код ученика.

Друга вежба, *Крофна* наставља се на *Круг личности*. Пошто су освестили све позитивне и негативне аспекте своје личности, ученици попуњавају *Крофну*. У центар сва концентрична круга стављају себе, свој *селф*, тј. своју суштину. Кружни прстен, простор између два концентрична круга деле на шест делова у које смештају своје подличности: делове своје личности који су везани за улоге у које улазе у својим животима, таленте, интересовања и сл.

Након испуњавања *Крофни*, наставник позива ученике да на једном примеру одиграју малу психодраму. Добровољац игра *селф*, себе и бира ученике који ће одглумити његове подличности. Правило је да нема физичких напада и да *селф* има право да каже подличностима када да му говоре, када да ћуте, када да му се приближе, када да се удаље. Ученици који буду гледали ову психораму виде како наша психа функционише. Како имамо моћ да управљамо својим жељама, импулсима и мислима, и како само од нас зависи да ли ћемо бити целовити, у миру са собом и другима, или ће нам та способност, коју називамо и *лепак психе* пуцати под спољашњим утицајима.

Овај део радионице буди саосећање за друге, саосећање за себе, развија способност разумевања како људи мисле и како разговарају са самим собом, способност ментализације, артикулатора психе по О.Л.И. методу.

Када је ментализација развијена особа може да препозна, прихвати и разуме своје и туђе емоције. С друге стране, када је неразвијена особа има потешкоћа у разумевању свог и туђег понашања и целокупног

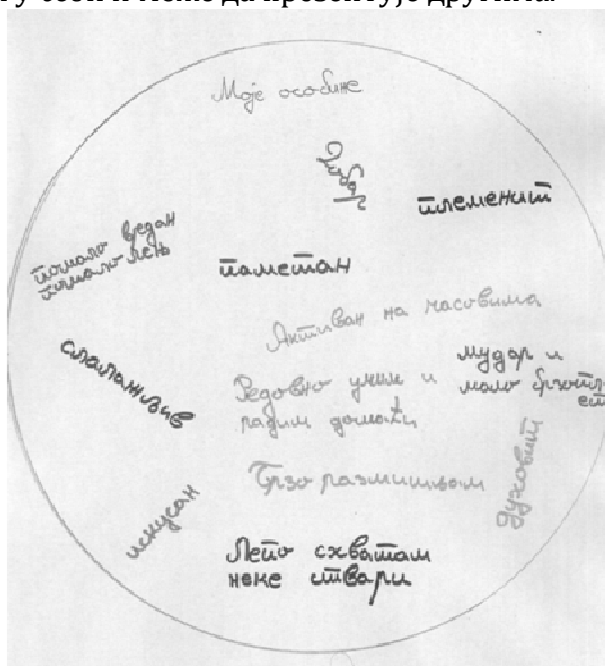
постојања и функционисања. Могу погрешно тумачити емоције или значење окидача емоционалних стања.

На крају радионице, сваки ученик може да дође до увида да нема разлике међу људима у начину на који психа функционише, без обзира на боју коже, национално или верско опредељење, културну припадност, обичаје, навике, свака особа има своје сумње, страхове, уверења, снове, жеље, таленте, интересовања, циљеве, условљене генетиком, васпитањем, темпераментом, начином одрастања, али и одлукама које сама особа аутентично доноси. Бриге су сличне: Јесам ли добар или лош? Да ли могу бити оба? Да ли је други добар или лош? Да ли сви можемо бити добри?

Види се да свака особа на планети Земљи има права да живи зато што је рођена и није наше да спречавамо друге да живе своје животе на жељени начин. Целовитост помаже у прихватању реалности, прихватању различитости, прихватању чињенице да као људи јесмо несавршени и погрешиви, али свакако нисмо погрешни.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

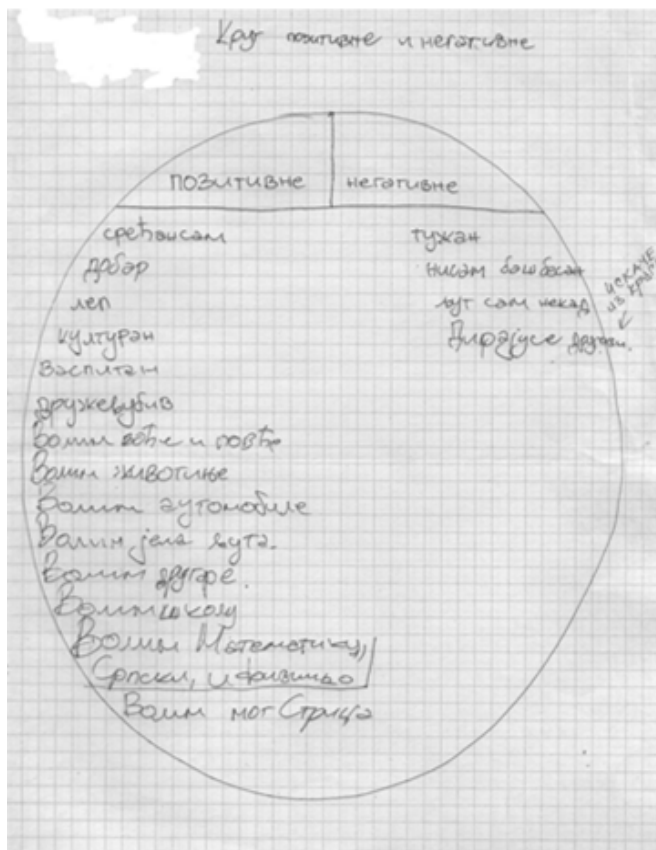
Пример резултата прве вежбе је представљен на *Слици 1. Круг личности*. Ту видимо различите аспекте личности које једно дете изабере да види у себи и може да презентује другима.

Слика 1. Круг личности 1

Ово дете описује себе као паметно, добро, алтруистично, брзомислеће, активно, али и лењо.

На *Слици 2.* видимо да дете описује себе уз помоћ позитивних и негативних карактеристика, где као негативну види и чињеницу *други се дирају*. Овакво место је добро за дискусију: Да ли је то особина детета или особина других? Како та чињеница утиче на личност детета? Колико дете злостављања од стране вршњака доживљава као своју кривицу?

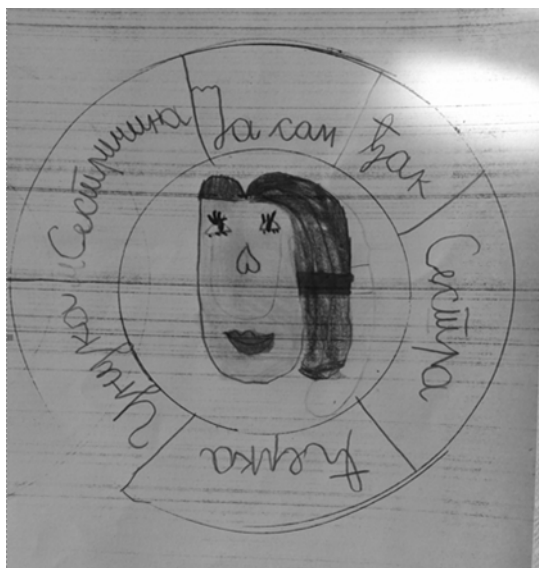
Слика 2. Круг личности 2

У вежби *Крофна* ученици могу својим подличностима дати посебне називе, обојити их одређеном бојом, исписати што више особина и улога те подличности како би се емпатички повезале са њом. На *Слици 3.* видимо пример једне *Крофне*.

Слика 3. Крофна 1

Када једно дете игра свој *селф* у психодрами, оно управља другима, својим подличностима, а водитељ радионице му помаже у томе да научи да избалансира утицаје тих подличности, да свима да време и шансу, да оно само буде задовољно колико је задовољило поједине аспекте своје личности. На крају може и да их поређа по реду у коме жели да буду. Добијамо слику (види Сliku 4.) у којој је *селф* у средини, а околина састављена од подличности је око њега, држе се за руке у свом јединству.

Слика 4. Крофна 2

Циљ вежби за развијање целовитости је развијање осећаја за реалност. Када је развијена ова способност губи се простор за анксиозност пред другом особом без обзира на то колико је та друга особа другачија од нас самих и само тада видимо себе и другу особу као целину. Ако себе прихватамо са свим недостацима и врлинама тада адекватно прихватамо и друге као људска бића.

Након развијања целовитости даље можемо радити на развијању наредне базичне способности за обраду емоција, коју називамо константност објекта и то кроз вежбе задате за домаћи рад: писмо захвалности и албум лепих сећања. Она представља предуслов за стабилност психе, а када је у недостатку особа је нестабилна и зависна од других. Не поседује стабилну менталну презентацију других и себе и неспособна је за саморегулацију. Може да развије и тзв. сепарациону анксиозност. Све ово може угрозити способност за учење. Манифестује се и као проблем са одвајањем од родитеља у разредној настави.

Добро развијена константност подразумева да особа има стабилизоване односе са вољеним особама и то да им везе остају у равнотежи и постају проширене по унутрашњој повезаности; тако да особа може да буде сама, може да ради сама, јер има вољене објекте у себи, осећа се сигурно, није зависна, нити презахтевна.

Када је вољени објекат неки циљ, задатак или посао (одређен), са развијеном константношћу објекта има се јасна представа о томе шта се жели, без обзира што је остварење циља далеко и нема непосредне награде. Тако се уједно јача и способност за учење у школским условима, тј. настави. Додатно код ученика се изграђују способности за адаптивну интеграцију у срединско окружење, које ће бити све изазовније и мање предвидиво у годинама које следе.

Литература

Јовановић, Н. (2013): *Способност за љубав и рад – О.Л.И. Психодинамска интегративна Психотерапија*, Београд: Беокњига.

Рејнвотер, Ц. (2003): *Будите себи психотерапеут*, Београд: Научна КМД.

Кокерић, М. (2016): *Развојна учионице – развојна радионица*, приручник у припреми.

Јовановић Н. (2009): *Психологија успеха - Живети или животарити*, Беокњига.

Трнавац, Н., Ђорђевић, Ј. (1992): *Педагогија*, Београд: Научна књига.

Стојиљковић С. (2000): *Морални развој и морално васпитање целовите особе*, Београд: Зборник Института за педагошка истраживања XXXII.

DEVELOPMENT OF PERSONALITY THROUGH INTEGRITY TEACHING ACTIVITIES

Summary: In everyday teaching practices we meet different development levels of basic skills for managing emotions of the students, which are manifested through problems in socialization and learning. The Object wholeness is the object's basic ability to handle emotion, that can make a person has a realistic view of themselves and others. This is one of the seven basic skills for managing emotions from O. L. I. integrative psychodynamic method. With these workshops pupils develop the ability of wholeness with the use of exercises that are the basis of methods and protocols of the O. L. I. method. It was implemented in lessons for classes, civil education or other objects, or whenever there was a need and an opportunity to work on the development of emotional abilities with pupils. Exercise helps pupils develop acceptance of others, activities, work and goals as a whole, with all the positive and negative aspects. The aim of the developing emotional skills is noting the similarities among all human beings, acceptance of differences that make us authentic, recognition and acceptance of the virtues and flaws in yourself and others, with the aim of development more complex capacity to love and work. The results of the exercise indicate the students development of competencies in cooperation, teamwork, empathy, presenting their work to a group of known students in mother language. In addition to the development of emotional skills these workshops can achieve improvement in learning and success in participating in educational activities. With the growth of the emotional competences grows the ability to learn in general, so the exercises for the development of wholeness should take an important place in the future practice of teachers.

Key words: *personal integrity, emotional skills, teaching.*